

Budapešť. Město na Dunaji bylo vždy posedlé lehkou muzou. Stovky kavárniček, desítky nočních lokálů, bary otevřené až do ranních hodin. Opereta a sboristky v řadě na prknech, která znamenají svět. Město melodií Kalmána a Lehára. Imitace lehkomyšlné Vídně, hlavního města císařství, ležícího jen o pár set kilometrů výš proti proudu stejné řeky...

■ ■ ■

Dvumiliónové město Maďarska – prosinec 1972 – bylo však ve znamení docela jiné hudby, než jaká zní v Čardášové princezně. Pravda, v programu divadla operety bychom našli ještě staré známé kusy. V některých restauracích ještě vyhrávají cikánské kapely staré a u turistů stále oblíbené melodie čardáše. Ty však již nic neříkají většině mladé generace. Zeptal jsem se jednoho studenta třetího ročníku filosofické fakulty na křestní jméno Kalmánovo. Nevěděl, nemohl si za žádnou cenu vzpomenout. Maďarská populární hudba patří dnes k nejlepším v socialistických zemích. Mezi zpěvačkami jsou nejznámější Zsuzsa Konczová, Sarolta Zalainyová a Kati Kovácsová, ze zpěváků se líbí György Korda, János Kodós a Peter Máté. Maďarský beat je naprosto svěbytný a dnes již proslulý za hranicemi země. Desky s touto hudbou vycházejí s etiketou PE-PITA, což není žádná Josefka, nýbrž známý vzorek, kdysi populární na dámských látkách...

KLUB PLNÝ HUDBY A OKRÍDLENÝ SLON

Na ulici Villanyi v Budě stojí velká moderní škola. Každý pátek se k ní až z druhé strany Budapešti sjíždějí studenti Střední školy zahradnické a Vysoké školy lesnické, kteří záje mají svůj klub. Dostat se do něho je malé umění. Stovky nedačkávců čekají ještě na ulici před branou do zahrady a každý, kdo nemá členskou průkazku, je beznodějně ztracen. Celkem trojí kontrola vylučuje, aby sem dnes večer vstoupili ti, kdo sem snad nepatří. Uvnitř šatna, a obrovský sál. Patnáct řad židlí před pódiem, za nimi velká plocha, která se během koncertu může okamžitě změnit na taneční parket. Kolem celého sálu je balkon, kde postávají dvojice mladých lidí a shlížejí dolů na účinkující i diváky.

OMEGA, ILLÉS, GENERÁL, LOKOMOTIV GT...

ALEŠ BENDA
SNÍMKY LÁSZLO
A GYÖRGY HEGEDÜS

Malý bufet s ještě menším barem, pívem, coca-colou a podomácky vyrobenými chlebičky, za ním intimní sálce s diskotékou, která běží nepřetržitě celý večer. Nebaví tě koncert? Tady si můžeš zatancovat. Běda však, kdybys chtěl jít s pívem do koncertního sálu. Běděl byš po celou dobu, protože přístup třeba jen s lahví coly.

Kdo chce vidět nejhezčí dívky Maďarska, musí právě do podobných klubů. Zahradnice a lesačky z Budapešti patří k těm, za kterými se každý rád ohlédne. Abych byl upřímný, ještě jsem v životě neviděl tolik hezkých dívek pohromadě. V klubu bylo ten večer na 2000 mladých lidí, kteří bouřlivě přivítali hosty programu – bratislavské COLLEGIUM MUSICUM, jež se v Budapešti na skok zastavilo cestou do Sofie. Po Vargovi a jeho kapele přišli na pódium mladenci ze skupiny GENERAL. Vokální skupinu GENERAL znají i diváci naší televize. Viděli ji v televizním přenosu z festivalu maďarské populární a taneční hudby, kde skupina dostala cenu za interpretaci. GENERAL je mladý. Jeho věkový průměr je 21 let, hraje teprve jeden rok a tvoří jej pět chlapců a tři dívky. Šest hlasů na pódiu vytváří zajímavý a unikátní efekt. GENERALOVA popularita roste, přispívá k tomu v nemalé míře nedávný televizní úspěch. Natočil dva singly a chystá na jaře první LP. Okřídlený slon je znakem skupiny, která, ostatně jako všechny maďarské špičkové skupiny, hraje vlastní skladby. GENERALŮV největší hit se jmenuje také GENERAL. Obsazení: István Ákos, Gábor Novai, Lajos Reck, János Karácsony, Sándor Révész a tři dívky: Annamária Herczková, Éva Várszegiová a Hédi Selényiová. Sympatická je na GENERALŮVI především její úroveň a nadšení dvaceti let.

KRALOVNA OMEGA

Nejznámější je i u nás z maďarských skupin OMEGA. Je to jedna z nejstarších skupin a patří doma k nejpobulárnějším. Přesto není její postavení doma tak jednoznačné jako ze hranicemi. O historii OMEGY by se dal napsat celý román. Je tak typická pro maďarské skupiny, a proto v ní trochu zalistujeme: OMEGA byla založena v roce 1962. Proč se jmenuje OMEGA nevim, ale bude to asi proto, že u jejího

zrodu stáli studenti budapeštské techniky a řecké písmeno omega znamená, pokud vím, i něco v elektrotechnice. Kapela hrála v univerzitním klubu až do roku 1967, kdy se stala profesionální. Slavný pro OMEGU a její objevení byl až rok 1968. Tehdy ještě šestičlenná skupina přijela do Velké Británie, líbila se natolik, že mohla nahrát u firmy Decca LP. Jak těžké je pro neanglicky mluvící skupinu v Mexice pop-music prorazit, není třeba zdůrazňovat. Na Anglii si vylámali zuby jiní hudebníci a zpěváci, a tak i když se deska OMEGY na britských ostrovech nestala hitem, už samotný fakt, že byla nahrána, vzbudil pozornost. OMEGA se dostala do Japonska a tam natočila celosvětový sláger – Divka s vlasů barvy perleti. Skladba obletěla svět a všechny hitparády, známe jí i u nás z rozhlasu a desky 10 000 kroků. Za úspěchem skladby stál skladatel Gábor Presser – jeden ze členů skupiny. „Divka“ byla velkým vybočením z řady OMEGA do roku 1969 nehrála příliš komerční a libivé skladby. Japonský úspěch byl počátkem konce staré OMEGY. Dvě silné osobnosti skupiny – skladatelé Presser a Mihály – se nevyhnutelně střetly. Názorové rozdíly na další hudební vývoj skončily rozchodem. Presser ještě s jedním členem skupiny v roce 1971 odešli a založili novou skupinu LOKOMOTIV GT. Ještě před tím prošla OMEGA další zkouškou. Skupina často jezdila do zahraničí i na Západ a v roce 1970 západní buržoazní propaganda v čele se Svobodnou Evropou a BBC začala tvrdit, že se OMEGA ze zájezdu již nevrátí. OMEGA odpověděla po svém. Samozřejmě, že přijela do Budapešti, a navíc natočila velký hit, který je slágerem dodnes. Hit se jmenuje se V těžkém roce a je to v podstatě patriotická píseň opěvující krásy Maďarska. Refrén písně prý říká: U nás je všechno lidštější, u nás je všechno teplejší.

OMEGA 72 hraje hudbu, kterou dělala do roku 1968. Je to rock, rock samozřejmě modernější než před čtyřmi lety. Všichni ze skupiny, do které přijali jen nového bubeníka, jsou vynikající hudebníci. I ti, kdo s hudbou OMEGY nesouhlasí, uznávají, že OMEGA dělá seriózní a dobrou práci, že její show kapely je nejlepší v Maďarsku, že technická aparatura nemá v zemi obdo-

by (stála mimochodem 800 tisíc forintů). OMEGA má za sebou čtvrté LP natočené v roce 1972. Je to záznam „life“ koncertu. Album se jmenuje OMEGA ÉLŐ. Slágerem desky je skladba OMEGAUTO. OMEGA ÉLŐ je dvojnásobná zlatá deska, neboť dosáhla nákladu přes 100 tisíc kusů (v Maďarsku se za „zlatou“ desku považuje u LP náklad 50 tisíc). Pro rok 1973 připravuje OMEGA nově – již páté LP. O náladě skupiny svědčí připravované uspořádání desky. Na jedné straně bude nahráno pět nových rockových skladeb, na druhé si OMEGA k sobě přizvala symfonický orchestr. Bude tam jediná skladba, jakási suita pro velký symfonický orchestr a beatovou kapelu.

CELLISTA A SYN SKLADATELE KRALEM ROCKU

OMEGA dnes vystupuje v tomto složení: János Kóbor – vokál, László Benkő – varhany, Tamás Mihály – baskytara, György Molnár – sólokytara, Ferenc Debreceni – bicí. Texty pro skupinu píše mladý nadějný básník Péter Sülyi. Vedoucím kapely je László Benkő, zakládající člen, jeden ze studentů techniky, kteří se před deseti lety dali na muziku. Hudebním duchem skupiny je však Tamás Mihály. Konzervatorista, vynikající hudebník a syn ještě slavnějšího otce, známého skladatele Andráse Mihályho, místo-předsedy Svazu maďarských skladatelů. Jablko padlo daleko od stromu, nicméně Tamás Mihályho uznávají jako jednoho z nejnadanějších skladatelů beatové hudby v zemi. OMEGA je často zvaná do zahraničí a pracuje tak pilně, že by z toho šla řada našich kapel hlava kolem. Jen za rok 1972 měla přes 200 koncertů. Na 120 v Maďarsku a kolem osmdesáti v zahraničí. Hráli v NDR, Polsku, Československu, Finsku, Anglii, NSR, Rakousku a řadě dalších zemí. Například v NDR jsou tak populární, že byli pozváni během krátké doby podruhé do Berlína a měli vystupovat ve společném programu se skupinou Middle of the Road. OMEGA má však také obrovské domácí zázemí. Tři tisíce členů fanclubu při Technickém klubu budapeštské univerzity patří k nejvěrnějším. OMEGA tam vystupuje pravidelně a zkouší vždy před „svým“ publikem novinky.

Slavný „Technický klub“ ve čtvrti Gellért je díky proslulosti OMEGY známý v celé Evropě. V klubu je soustředěna nejen mládež univerzity, ale každý, kdo má zájem o nějakou z četných akcí, které klub pořádá. Od roku 1969 se zde několikrát týdně schází na dva tisíce lidí. Vedoucí klubu a funkcionář mládežnické organizace KISZ, student třetího ročníku István Bánáti, vypráví: „Jsme jako každý jiný klub. Pořádáme disky, vystavy fotografií, dáváme prostory i mladým výtvarníkům a mladým básníkům. Máme amatérský filmový kroužek. Za deset forintů se prakticky každý může stát naším členem. Sobota a neděle jsou dny otevřených dveří, to pořádáme koncerty a diskotéky. Ten den je vstupné pro členy i nečleny 15 forintů. Jakou máme zvláštnost? Vlastně to, že jsme výlučně mužský klub. Dívky mohou přijít jen v doprovodu některého z našich členů. Pořadatelskou službu si děláme sami. Máme aktiv 50 lidí, a když je akce, všechno si pěkně pohlídáme sami. Dokonce i úklid a zametání patří k našim povinnostem. Co za to máme? Nic, jsme studenty. Jen za sobotu a neděle za „velkou akci“ dostaneme každý 100 forintů.“

V neděli večer pořad začínal diskotékou, uváděl ji nejlepší maďarský discjockey Tibor Keresztes. Po ní vystupovala studentská skupina s latinskoamerickými písněmi Los Pachungos a pak slavná kapela ILLES.

PETŐFI, SZUSZA KONCZÓVÁ A ILLES

ILLES patří ke skupinám starším, jejich hudba se blíží folku a je srozumitelná prakticky všem. Svě titule mají ILLES většinou mezi univerzitními studenty a lidmi, kteří mají rádi melodii a dobrý přemýšlivý text. ILLES se jmenují po svém zakladateli Lajosovi Illésovi, hrajícím na varhany a piano. Dal se dohromady v roce 1965 a od té doby natočili deset LP. Pět desek bylo vlastních, dalších pět natočili ve spolupráci s nejlepší maďarskou zpěvačkou Szuszu Konczovou. Vzhledem k tomuto faktu téměř třetina populární hudby prodávané v Maďarsku je z dílny této skupiny. Desky s Konczovou jdou velmi dobře na obdyt a dosahují rekordních nákladů. ILLES hraje ve složení: Levente Szörényi – vokál

a kytara, Szabolcs Szörényi – baskytara, Lajos Illés – varhany, Zoltán Pásztor – bicí, János Bródy – kytara. První tři skládají také hudbu, Bródy patří k nejlepším maďarským textařům. Skladby s Konczovou nahrávají s jinými texty než vlastními.

ILLES je skupina, na které se dá snad nejlépe dokumentovat vztah maďarského Svazu komunistické mládeže (KISZ) k populární a především beatové hudbě a spolupráce těchto kapel s mládežníky. Texty skupiny jsou nanejvýš politické, mají mezi mladými lidmi v Maďarsku mnoho vyznavačů a přátel a vytvářejí „image“ skupiny. ILLES na vystoupení v klubu, které jsme viděli, hráli svou skladbu o revolučním básníku Petőfim. Skladbu proslavil film o maďarském boji za nezávislost, pro který byla složena. Je to vlastenecká píseň, naprosto moderní, plná poezie a romantiky. Mladí v sále šleli. Ti, kteří je přivedli do extáze, měli dlouhé vlasy, pomalovaná trička a extravagantní klobouky. Vypadali „západácky“ a leckterému ušedlejším pánovi by se asi nelíbili. Jejich hudba měla však co říci mladé generaci a byla výchovná v tom pravém slova smyslu. ILLES vydali před časem známé LP – bylo to oratorium na lidská práva. Deska vyšla v době, kdy v USA věznili Angelu Davisovou, a ačkoliv v textu nebylo o Angele ani slovo, byla to jedna z forem vyjádření odporu maďarské mládeže proti věznění americké komunistky. Prodalo se na 60 tisíc desek spolu s protestním plakátem Angely, jenž byl vložen dovnitř.

JASNĚ ZARÍ HVEZDA SIRIUS

Jednou z nejzajímavějších maďarských skupin je SYRIUS. Je to nejprogressivnější skupina šesti vynikajících hudebníků, jejichž skladby přecházejí z oblasti beatu do vážného jazzu. Hrají vlastně jazz-rock ve složení: László Pataki – varhany, Mihály Ráduly – saxofon, Zsolt Baronits – alt-saxofon, Tibor Tátrai – kytara, András Veszeli – bicí, Miklós Orszáczky – baskytara. Skupina vydala zatím jen jedno LP, navíc nahrané za jejich ročního pobytu v Austrálii. Hrají těžkou hudbu, nemají proto tolik fanoušků, ale je o ně zájem u expertů i v za-

Budapešti se sešlo na koncertě OMEGY tisíců divců

Desítky diskoték a taneční zábavy pod širým nebem organizuje maďarská mládežnická organizace KISZ

Nová, ale již populární vokální skupina GENERAL

SAROLTA ZALAINYOVA

hraničí. Jejich skladby tvoří často i dvacet minut, a tak mladé obecnstvo někdy nevydrží...

Přesto je jejich hvězda jasná. Každý, kdo hudbě rozumí, SYRIUS uznává. Tvoří naprostou špičku pop-scény v Budapešti.

BEAT MÁ ZELENOU

Seděli jsme na lavičce v Technickém klubu, kývali jsme nahama a vyprávěli si. Textař János Bródy vypadá jako jeden z těch mladých lidí, o kterých často v tramvaji řekne starší člověk – chuligán, pásek. Při rozhovoru objímal svou dívku a choval se naprosto nenuceně. Přišla řeč na obsah textů a János, který píše velmi poetické a často i politické texty, mi řekl větu, která by snad u každého jiného člověka zněla jako fráze: „Podívejte, my všichni žijeme ve společnosti, nemůžeme nehlédět na to, co se v ní děje. Máme k ní nějaký vztah. Je jasné, že když píšete texty a básně, musí nutně můj vztah k věcem kolem mne vyjadřovat. Každý kluk umí hrát v Maďarsku na housle, učí se národní písně. Když se pozorně zaposloucháte do skladeb nejlepších maďarských beatových skupin, zjistíte zcela evidentní vliv folklóru.“

Funkcionář maďarského Svazu komunistické mládeže a zástupce šéfredaktora mládežnického týdeníku Magyar Ifjúság Ferenc Gyulai mi o vztahu organizace mládeže k beatové hudbě řekl: „Trvalo nám to sice dlouho, ale došli jsme většinou k názoru, že beatová hudba, která má k dnešní mládeži nejbližší, musí být proto podporována KISZEM. Každý může mít jiný vkus, ale musí přiznat, že například OMEGA je seriózní skupinou, která dělá vážné a dobré věci. Skupina ILLÉS má velmi dobré vztahy k mládežnické organizaci a udělala svým vystupováním a skladbami velmi záslužnou politickou práci mezi mladými lidmi.“

Dobrý vztah maďarských politických orgánů k populární hudbě se projevuje i navenek. Kromě koncertů v mládežnických klubech vysokých škol, závodů i okresů vysílá tuto hudbu velmi často rozhlas a televize. Mladí nejen vydávají desky a natáčejí doprovodky k filmům. Také se silně

politicky angažují. A proto beat v Maďarsku každý váží. V nové překrásné budově – jíměsi centru či domu umě jemuž říkáji Budapešťané Vigadó, můžete potkat jak umělvážné a klasické hudby, tak mladé hudebníky a zpěváky. Agentura Interkoncert vyvází hudbu zahraničí. Naopak do Maďarskádovází to nejlepší, co ve své hudby je. Kromě poutačů klasické hudby můžete v Budapešti vidět plakáty na největší hvězdy světa – Mungo Jerry, Marmalade a T. Free, koncertovaly v roce 1968 v Budapešti. Konkurence umožňuje srovnání a z něho nevychází maďarské skupiny špatně. Mají dobré podmínky k práci. Vigadó je budova, kterou j u nás ještě dlouho budeme vidět. Dokonalé prostředí, zkušební sály, studia, v přízemí prodejna vstupenek, prodejna gramofonových desek a galerie tvárného umění. Celý komplex stojí ve středu města a umě v něm mají naprosto perfektní podmínky k práci. Pamatoval na vše – od restaurace, jídel a šaten až po studia. V těch nádherných prostorách mohli mladí hudebníci nejlepších beatových skupin zkoušet! Zadržme se na chvíli u skupiny OMEGA. V sálu asi pro 200 lidí s dokonalou akustikou mohli hudebníci nerušeně po 3 hodiny pracovat. A studio je jim k dispozici třikrát týdně...

Pracovník Interkoncertu Gábor Szász sedí v druhém patře Vigadó. Na stěně plakáty celého světa. Na čestném místě i Gotti Hovoříme spolu o maďarské pop-music a Gábor říká: „Hudba, o kterou se zajímám, je pro 16–24leté mladé lidi. Ti starší dávají přednost spíš taneční hudbě. Ta je však daleko komerčnější než beat. Jejich texty jsou většinou plytká, nicneříkající slova o lásce a hvězdách a počasí. Mladí experimentují nejen v hudbě, ale i v textech. Jsou odvážnější a političtější. I v beatové hudbě n vazueme na tradice Bartóka, Kodályho a dalších slavných skladatelů Maďarska.“ Říká to klidně a sebedovědomě, může se to ohlídnout klidně nazpět. Maďarský beat má za sebou dlouhou úspěšnou cestu.

5000 fanoušků čeká na lístky ve frontě před Parkem mládeže

Záběr z prvního beatového festivalu v Maďarsku

Zsuzsa Konczová

Obecnstvo v „Technickém klubu“ při koncertě OMEGY